

*Тарых боюнча райондук олимпиада. 1-күн.
Илүү үчүн жана жюрилер үчүн жооптор.
Бериле турган максималдуу упай – 27*

“Акак мончоктун саякаты” деген аңгеме беларусиялык археолог Анастасия Костюкевич тарабынан Борбордук Азиядагы, Поволжьедеги жана Беларусиядагы археологиялык изилдөөлөрдүн негизинде жазылган. Анда X кылымдын ортосунда Азиядан Европага кеткен соода жолдору сүрөттөлгөн.

*Аңгемени окуп чыгып, анын аягында берилген тапшырмаларды аткаргыла.
Тапшырмаларды аткарууда аңгеменин аягында орун алган соода жолдорунун карталары силерге жардам берет.*

Суроолор:

1. Акак мончок кайсы ири соода жолдору менен саякаттаганын санап бергиле.

Максималдуу 3 упай берилет.

- Улуу Жибек жолу
- Волга жолу
- Днепр жолу (Варягдардан гректерге)

2. Бул соода жолдору орто кылымдагы кайсы мамлекеттердин аймактарынан өткөн?

Максималдуу 8 упай берилет.

- Кытай (Сун империясы)
- Караханиддер каганаты
- Саманиддер мамлекети
- Хазар каганаты
- Волга Булгариясы
- Киев Русу
- Византия империясы
- Араб халифатынын өлкөлөрү

3. Бул соода жолдорун кайсы деңиздер байланыштырып турган?

Максималдуу 5 упай берилет.

- Кара деңиз
- Жер ортолук деңиз
- Мрамор деңизи
- Каспий деңизи
- Балтика деңизи

4. Бухарада жана Булгарда көпөстөр эмне үчүн араб дирхемдери менен төлөм жүргүзгөн?

Максималдуу 3 упай берилет.

IX–XI кылымдарда дирхем эл аралык валюта болгон деп айтууга толук негиз бар. Дирхем эң туруктуу жана өтө кеңири аймакта калктын ишенимине ээ болгон акча бирдиги болгон:

- ✓ *Исламдын бекемделиши менен Араб халифатынын таасири бул халифаттан көз каранды өлкөлөрдө гана эмес, соода жолдору өткөн Мавераннахр өлкөлөрүндө да арткан;*
- ✓ *Дирхемдердеги күмүштүн курамы абдан жай өзгөргөн, ошентип бул жагдай дагы чогулткан каражатты сактоодо дирхемге артыкчылык берүүгө себеп болгон;*
- ✓ *Арабдар Африкадан Кытайга чейинки кербен соодасынын уюштуруучулары болгон.*

Эскертүү: бул – болжолдуу жооп.

5. Булгарда көпөс эмне үчүн мончоктун төлөмү катары акча эмес, суусардын терисин алганын түшүндүрүп бергиле.

Максималдуу 1 упай берилет.

Славян аймактарынан келген кымбат баалуу аң терилер Мавераннахрда жана Кытайда баалуу жана талап кылынган товар болгон. Андыктан кымбат аң тери, Рустагыдай эле, соода жолдорунда да төлөө каражаты катары колдонулган.

6. Жогорку тапшырмалардын жыйынтыгы катарында мамлекеттердин, экономиканын жана маданияттын өнүгүшүндөгү соода жолдорунун тарыхый ролун аныктап бергиле.
Жообуңарды мисалдар менен тастыктагыла.

Максималдуу 7 упай берилет.

Катышуучулар соода жолдору төмөнкү нерселерге шарт түзүп бергендигин белгилеши керек:

- 1. өндүрүш технологияларынын алмашуусуна жана өнүгүшүнө;**
- 2. эл аралык акча системасынын калыптанышына;**
- 3. соода борбору болгон шаарлардын пайда болушуна;**
- 4. дүйнөлүк диндердин жайылышына;**
- 5. өлкө жана элдер тууралуу билимдин (маалыматтардын) калыптанышына;**
- 6. маданияттардын ортосундагы өз ара алмашууга;**
- 7. илимий билимдин жайылышына.**

Соода жолдору Европа, Алдыңкы Азия, Кавказ, Ортоңку Азия жана Кытай элдеринин ортосундагы экономикалык жана маданий байланыштардын өнүгүшүндө чоң роль ойногон:

- *Соода жолдору аркылуу технологиялар жана инновациялар жайылган. Ошентип, жибек өндүрүү технологиясы Кытайдан Чыгыштагы араб өлкөлөрүнө жетсе, фарфор өндүрүү технологиясы Европага жеткен. Дамаск өзүнүн курал-жарактары үчүн болот темирди Индиядан алчу. Бухарада белгилүү болгон кагаз өндүрүү технологиясы Багдадда колдонула баштаган.*
- *Сооданын өнүгүшү үчүн эл аралык акча системасынын өнүгүшү керек болгон.*
- *Соода борборлорунда орто кылымдардагы мегаполистер (чоң шаарлар) пайда болуп, ал жактарда кол өнөрчүлүк жана маданият өнүккөн (Бухара, Баласагын, Багдад, Дамаск, Итил, Булгар, Новгород, Киев).*
- *Соода жолдору аркылуу дүйнөлүк диндер – христианчылык, ислам, буддизм жайылган.*
- *Адамдар көп саякатташып, өлкөлөр жана элдер тууралуу маалыматтар кыйла кеңейген. Саякаттаган көпөстөр өздөрү барган жерлер тууралуу – адамдар, салттар, соода ыкмалары, география, калктуу аймактардын ортосундагы аралык жөнүндө маалыматка ээ болушуп, аны жайылтышкан.*
- *Маданиятта – музыкада, бийде, адабиятта, модада, архитектурада өз ара алмашуулар жүргөн.*
- *Ошондой эле, кербен жолдору аркылуу илим да жайылган – алгебра, астрономия ж.б.у.с.*

Орто кылымдагы Кытайдан кеткен соода жолдору

